

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 27.

Lýsingaprisur fyri þetta blaðið: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 4. juli 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið í Porto. Bláðið verður bílagt á posthúsinum, brevasvarstøðum og skrifstovnum. Telf. 143.

7. árg.

Um socialismu á prædikastólinum.

Okkum er send henda grein, ið fyrst stendur við merki undir:

Tey fólk, ið vóru í kirkju í Hesti 1. sunnudag eftir trinitatis, vóru meiri bílsin við at hoyra prestin fyrri Suðurstreymoy hin unga, ið talaði út av evangeliinum um ríkamann og Lazarus; tí innmillum annað hevði hann frammi í prædikuni, at tað vóru politiskir flokkar og blóð, ið hildu fram sum høvuðsmál: frælsi, javnaður og bróðurskap. Alt hetta ljóðaði væl, men teir stóðu maktarleysir yvirfyri hesum, tí tað var einki uttan tórn orð. — At royna at gera óll líka kundi ikki nytta nakað, tí um eitt ár vildi alt verða ójávnt eins og nú.

At prestarnir bert loyva sær slíkt í smábygdum, har teir meina, at orð teirra ikki koma fyrri almenningina, er einki at ivast í, og vert hevði verið at vitað, um tilik orð falla á fleiri prædikastólum. Um so er, mega vit eina og stavsbróður aðrastaðni taka harðliga til orða ímóti, at tilik orð falla í kirkjunum. Tí munur er á, hvat javnaðarmenn hava makt, t. d. í Danmark, fyrri neskastærleika, og hvat kirkjan hevur, og tí máttu nútíðar prestar tagt um javnaðarflokkinn og stungið hondina í egnan barm.

Javnaðarmaður.

Stutt síðani talaði vit við eina konu, sum segði, at socialdemokratir, tað var soverði fólk, sum vildu gera óll líka, taka frá teimum, sum áttu nakað at geva til hini, og tað kundi einki hjálpa. Sjálvsagt royndu vit at siga henni, at hon ikki hevði fátáð socialismuna rætt. — Vit hava eisini stutt síðan høyrð um, at ein prestur her í Føroyum segði, at socialistar, tað var soverði, sum ikki trúði upp á Gud og átti ikki at gingið leyst. Eingin heldur væl um okkum, at vit hava tíkið soverðuna avgamla hugsan fyrri annað enn útsprotta av óvitsku, soleiðis kundi einki hugsandi fólk siga! Tað ljóðar tí undarligt fyrri okkum at hoyra, at ein ungur, prestlærdur maður nú á døgum sigur soverðið. —

Vit vita óll, nú í hvussu er, at hetta, at býta javnt, er hópuleyst at hugsa um, og socialismið ongantíð hevur hugsað um nakað tilfíkt. Tað er sjálvsagt ómøguligt at javna, so at óll verða eins í sinn og skinn, í hugsan og evnum — tað er ikki tí, at teir her á landi hava tíkið hitt íslenska orðið „javnaður“. Og tá socialdemokratiið hevur sett sum silt merki: Frælsi, javnaður (Lighed) og bróðurskapur, so er tað neyvan við tí hugsan, at nú skal paradisið praktiserast á faldum her. — Nei, verri enn so! Tann stund rennur aldrið upp her á fald, at hesi orð verða annað

enn ein vøkur hugsan, eitt bílæti av „the paradise lost“, sum idealistiskar menniskju síggja í dreymi. Men netup hetta „utopnaelike“ er tað, sum fær tey menniskju, sum ikki eru druknaði í berari „materialismu“, til at stríðast. Teir fyrstu socialistar vóru idealistar; teir vistu, at hetta stóra mál var ein „utopia“, var eitt land, sum eingin skúta nakrantíð náddi at leggja á landi á, men netup hetta dróg teir at sær, í einki dregur okkum at sær uttan tað, sum er høgt uppi og okkara turra vit sigur okkum er ómøguligt at vinna. Men, sum hitt stóra skaldið Henrik Ibsen sigur:

»Jeg spiler min vinge, hejser mit sejl, suser som en ørn over livssjøens spejl; agter gaar mangernes skare. Overbord med fornøftens ballast kun! Kanhænde jeg sejler min skude paa grund; saa er det dog dejligt at fare!«

Ja víst sá teir, at ongantíð varð verðin so vorðin, at menniskjuni komu at liva í frælsi, ongantíð vóru óll at fáa eins rætt í samfelaginum, og ongantíð komu tey at standa sum bróður. —

Men var frælsi, javnaður og bróðurskapur, tíkið fullt út, ein „utopia“, so vóru so nógv fjotranda bond at loysa, so nógvur ójávni at slætta út og so stórir eldar av bróðurhati at slökkja, at almikið var at gera fyrri teir og tey komandi ættarlið gjøgnum mangar mannsaldrar. —

Og teir fóru í holt við verkíð Mikil mótstøða reistist, bæði frá í øvra og úr neðra.

Ørvinghettin (»innsett av Guði«, sum hon sjálf meinti um seg) við lóg og polití, prestarnir flestir við Bibluni í hond, í henni teir tá meintu at kunna lesa, at socialismi var „Antakrist“, tey vælhavandi (Bourgeois) hvørs peningamakt fór at verða nakað ridul og so „Pobelen“. Hetta seinasta orðið merkir ikki tann hugsandi arbeidandi partin av fólkunum, men óll tey sum til allar tíðir hugsunnarlest hava fingist til alt. Tað eru tey, sum altíð hava rópt „krossfest“, tá sannleikin skuldi takast av døgum.

Men allari mótstøðu til tross vann socialismi fram, fet fyrri fet; valdomi eftir valdomi á ríkisdegi fall frá afturhaldsflokkunum og gekk yvir til socialismuna, og í býarstýrunum gekkst eins og á ríkisdegi. Polití og øvrigheit bleiv socialdemokratisk, prestarnir smílast at „antikristi“ í socialistlíki og lata Selmu Lagerlöf eiga hann, »Bourgeoisiet« kennir ikki longur peningamakt sína ríða, tí hon erivaldestíki so ræðulig, eingin virðir hana stórt — og »Pobelen« er burtur, í hvussu er er hann fluttur upp eftir!

Nú er okkara ríkisstjórn socialdemokratisk yvirhøvur. Kirkjuministari: prestur, skólaministari: prestlærdur, státsministarin: háttvirður, »feteraður« av høgum sum lágum, finansministarin beint nú tikin til høvuðsbanka-

stjóra — ein tann hægsti maður í landinum.

Er socialismi soleiðis vorðin ein makt, er tó nógv eftir at gera — Enn er órættur, nógvur órættur at bóla, enn er ójávni at slætta, enn kenna vit menniskju okkum ikki sum bróður, og tí er her nógv at bóla. Vita vit, at vit ongantíð koma á mál, má okkara arbeidi tó verða stílað soleiðis, sum um at málið er nær við — eitt tak afturat, so eru vit har! Soleiðis má alt arbeidi vera, um vit skulu vinna fram og ikki falla í mófloyði.

At ein prestur, ein ungur maður nú á okkara døgum talar ímóti socialismi, og tað enn tá í kirkjunum, sýnist fyrri okkum undarligt, og vit mugu geva »javnaðarmanninum« úr Hesti viðhald. Við hava í Føroyum, eisini í teim smáu bygdunum, hava tey høyrð um socialismu; tey hava kent tað, at eisini tey »smáu« í samfelaginum hava silt virði, og prestarnir sum lera, at fyrri Guði eru óll jøvna, hava óll eins rætt, teir skulu ikki finast at teimum sum tala og skriva um frælsu og javnað — teir lera jú um frælsu frá fjotranda bondum, verðsins og syndanna. Tí tað er ikki bara fyrri tí komandi lívi og tess skuld vit liva her á jørð — á henni mugu vit ganga, um hon so glóðir og lat okkum tí royna at letta lívið her á henni, hvør fyrri øðrum. Og tað er program javnaðarmanna!

Prestarnir lera um Gud, at hann er faðir okkara og vit børn hansara, og soleiðis eru vit óll bróður og systir. Hvør lera kann so vera kærari fyrri ein prest enn bróðurskapsins? Kann tá ein prestur gera annað enn at gera hesa heru til sína? Kann hann gera annað enn at gera seg til talsmann fyrri henni og taka hana við í bóm síni: »Verði vilji tón her á jørð, sum hann ræður í himli« og »komi ríki tí her til jarðar, til okkum«. Og Guds vilji verður, og Guds ríki kemur, tá frælsi, líkheit og bróðurskapur ræður á faldum.

Fiskeriet.

Amtet har modtaget saalydende Telegram:

»Fylla« har 29. Juni opserveret følgende Skibe: »Milky« 7000, »Mercur« 1500, »Vigilande« 1400, »H. M. Stanley« 1000. Alt vel.

Desuden opserveret »Albert Victor« og »Ogure«.

30. Juni: »Only Sisters« 4000 paa 14 Dage. Alt vel.

Fiskeri med Snurrevod.

Fra Amtet har vi modtaget følgende Telegram, sendt af Danmarks Repræsentant paa Island:

Paa Strækningen Hjørleifshöfði Letrarbjarg Fiskeri med Snurrevod tilladt fra 15. Juni til 30. November. Breiðafjörður og Faxabugt dog kun fra Skibe registrerede tilgrænsende Jurisdiktioner. Dannebrog.

Úr Havnar býráði.

Seinasta mikudag var fundur í býráðinum. Til umrøðu vóru nógv smámál, sum flest óll vóru endaði uttan kjak. Har vóru umsóknir um leigutráðir, solu av jarðastýkki, torvskurð í Havnardali, um ognarrættin til mundering brandmannana, um sýni og virðismeting av sandinum í Vágshotni o. s. fr. —

Framsett var uppskot um at fáa ein havna»betjent« afturat, við tað at arbeidið var av nógv til ein, og framsett var, at hann skuldi bráðfangis setast til nýggjár við lón 225 kr. um mánaðin. — Helta gav Brechmann kans til at tala um, at Havnin hevði stórt brúk fyrri einum havnalosi, sum kundi leggja óll skip, sum leggjast skuldu, tí tað var ikki á nakran hátt rætt, at skipini blivu lögð av einum nú og øðrum tá. Hetta elvdi nógv kjak, men kom ikki til nakran enda. Sjálvsagt er nógv í hesum.

Umsókn frá skipafelaginum »Føroyar« — og hinum við tí — um lón fyrri, at teir hava, og hava haft, nógv arbeidi av at krevja vorugjaldið fyrri allar tær vorur, sum koma uttanífrá, elvdi so nógv kjak, at ein mátti undrast. — Nevndin hevði framsett uppskot um at lata 2½ procent fyrri hetta arbeidi, men tað hildu ymsir limir vera hópuleyst, felaginu kundu væl gera hetta fyrri einki. Tó at ávíst varð, at ein hetta varð avnokað, vildi tað volda bæði tíðsspell fyrri fólk, sum vorurnar áttu, og stóran kostnað fyrri kommununa, varð tað ikki meiri enn líka so, at viðlíkið varð at lata hesi 2½ pct. fyrri ómakin! — Teir máttu tó vitað, at mangar verða fólk send út at krevja hetta gjaldið — og bara tað, og nakað skal fyrri nakað her í verðini!

Ein sak var, sum fyrri okkum sýntist at vera eitt sera gott dømi uppá, hvussu fólk hugsa, tá tey standa yvir fyrri tí »offentliga« og hava nakað at bjóða tí — beint tvørt ímóti teirra hugsan, tá tey skulu hava nakað frá hesum sama »offentliga«: solu — keyp.

Tað er ein frá her í Havni, sum bjóðar nakað av ogn síni út til bý okkara fyrri 25 kr. fyrri hvønn m². Ikki fyrri tað, býarstýrið let einaferð henda prís fyrri eitt petti til veg! 25 krónur fyrri ein kvadrat-metur, eitt stykki sum er hálvaðu alin í fýrkant, tað er ein peningur, sum vit óll nevna: hervilgur. — Bóðið varð ikki »accepterað«, men partarnir kundu jú talast við um málið. Restin varð fyrri stongdurum.

Dýrt og „flott“.

Í okkara umtalu av býráðsfundi nevndu vit dýra jørð, tí 25 krónur fyrri ein jarðateig, sum er 1 m (1½ alin) í fýrkant, má sigast óført. Ná fætta vit, at fútin — á státsins vegna — krevur 25 kr. frá Havnar kommunu fyrri hvønn m², ið sandurin niðri í Vágshotni er stórr! At hugsa sær tilfíkt — tað er svárt!

Havnar býráð sigst at vera sera »flott« við hvørt. Frá ógviliga alitandi staði hava vit høyrð hvussu rámligir teir eru og ikki krympa seg við at lata fleiri túsund krónur útyvir, har teir kundu verið slopnir lættari — men sum maðurin segði: »Skíðt með, hvad det koster, bare Pige-barnet morer sig!« Vit hava eisini úr sama staði høyrð um, hvussu til gekk við hesi avgerð! Er frá-søgnin, vit hava fingið, sonn, so má ein ógvast og siga: »Een Gang, men aldrig mer...«

„Føroya Social-Demokrat“

er eitt socialdemokratisk blað, og tað hevur millum annað tað at gera: at siga frá tí, sum við-urferst socialdemokratium í øðrum londum og geva leiðbeining, tá skeivt verður frásagt um teirra viðurskifti.

Tá vit skrivaðu tey leiðbeinandi orðini til tann »Spartacist«, sum blaðskrivari er í »Føroya-tíðindi«, høvdu vit ikki líka við hondina tað, Fr. Stamper — høvuðsblaðstjóri »Vorwärts« — hevði skrivað í »Prager Sozialdemokrat«. Hvat »Spartacist« hevur lisið í »Dimmalettinge«, vita vit ikki, men her biðja vit óll lesa Friedrich Stampfers egna orð og so doma: Er hetta ein elendaligur ræðuskitur (»fjælg«)? Eru vit før fyrri, vit sum sita her trygg á okkara fustu borg, langt burtari frá øllum hesum ræðuliga, eru vit før fyrri, spyrja vit, at fella fordømisáðmin yvir teir tysku socialdemokratarnar?

Sandheden om det tyske Socialdemokrati.

Fra sin Landflygtighed i Prag giver »Vorwärts« Chefredaktør Fr. Stamper en gribende Skildring af det tyske Partis Raadslagning for Rittersmødet.

I Prager »Sozialdemokrati« skriver Friedrich Stamper følgende Artikel, der fremtræder med Ordene: Eftertryk tilladt og ønsket, og som overalt i Europa vil virke som et menneskeligt Dokument af dyb Alvor.

Onsdag 17. Maj forlod jeg Rigsdagsbygningen, Berlin og Tyskland, efter at det havde været sig, at det var umuligt at hindre eller ændre den socialdemokratiske Rigsdagsgruppes Beslutning om at deltage i Modet i Kroll-Operan. Jeg kæmpede liden-